

Binnen de vaste commissie voor Financiën hebben enkele fracties de behoefte om over de brief van de minister van Financiën d.d. 17 juni 2011 over de gevolgen van de verkoop van ING Direct US voor de Illiquid Assets Back-up Faciliteit (Kamerstuk 31 371, nr. 362) enkele vragen en opmerkingen voor te leggen.

De vragen en opmerkingen zijn op 8 september 2011 aan de minister van Financiën voorgelegd.

De voorzitter van de commissie,
Dezentjé Hamming-Bluemink

De adjunct-griffier van de commissie,
Giezen

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de brief over de gevolgen van de verkoop van ING Direct US voor de Illiquid Assets Back-up Facility (IABF) en vragen op een aantal onderdelen nadere toelichting.

Voor elk van de zeven deelportefeuilles van ING geldt dat de Staat 80% van het risico heeft overgenomen. Het deel van ING Direct US is het grootste deel (ca. 85%) van de totale portefeuille. Kan de minister in kwantitatieve termen een beeld schetsen wat de gevolgen zijn van de verkoop van ING Direct US voor de risico's waaraan de Staat is blootgesteld?

In de brief geeft de minister aan dat de Staat de financiering mogelijk maakt die nodig is om tot de volledige ontkoppeling van ING Direct US te komen door een deel van de funding fee om te zetten naar een verhandelbare lening. Kan de minister nader toelichten waarom voor deze constructie is gekozen en welke alternatieven hierbij zijn betrokken? De minister geeft aan dat ING met deze constructie een kostenbesparing kan realiseren ten opzichte van reguliere financiering. Kan deze constructie daarom gezien worden als aanvullende overheidssteun? Hoe kijkt in dit kader de Europese Commissie vanuit mededingingsperspectief aan tegen deze constructie?

Voor het omzetten van de kasstromen naar een verhandelbare lening die in de repo kan worden gebruikt, ontvangt de Staat een vergoeding van ING. Kan de minister de meerjarige budgettaire effecten voor de rijksbegroting beschrijven?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA

De leden van de fractie van de PvdA hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de minister van Financiën over de Illiquid Assets Back-up Facility in relatie tot de verkoop van ING Direct US. Deze leden begrijpen de redenen voor nieuwe afspraken over de back-up facility. Zo beamen deze leden dat het onwenselijk is om als Staat een derde buitenlandse partij te garanderen en dat ook in de nieuwe deal ING prikkels zal moeten hebben om de belangen van de Staat te behartigen. Deze leden vragen wel om een update van de huidige stand van zaken rondom de portefeuille, met andere woorden hoe gaat het met de aflossingen en stabiliteit van de portefeuille en wat is op dit moment de waarde ervan? Verder begrijpen de leden van de PvdA-fractie ook dat ING financiering nodig heeft om de hypotheekportefeuille los te kunnen koppelen van ING Direct US. De precieze uitwerking hiervan is echter nog onduidelijk en veel te summier beschreven in de brief en daarom vragen deze leden de minister om een heldere beschrijving met als leidraad de onderstaande vragen.

De minister kiest er in zijn brief voor het hele gedeelte van de back-up faciliteit dat in handen is van ING Direct US over te hevelen naar ING. Waarom wordt deze keuze gemaakt? En waarom wordt er niet voor gekozen de portefeuille bij ING Direct US op de balans te laten staan en bij verkoop de garantiefaciliteit voor dit gedeelte te beëindigen? Zou ING Direct US in dat geval onverkoopbaar zijn?

De leden van de PvdA-fractie begrijpen dat om de hypotheekportefeuille te ontkoppelen van ING Direct US, ING financiering nodig zal hebben. Deze leden vragen zich echter af hoe de deal er precies uitziet. Krijgt ING Direct US in plaats van de hypotheek de verhandelbare lening van de Staat op de balans? Hoe verhoudt deze verhandelbare lening van de Staat zich tot de hypotheekportefeuille; zowel in omvang als in inhoud (o.a. looptijd en rente)? Betekent dit dat de Staat nog de kapitaalmarkt op zal moeten om deze lening te financieren? Blijven er in de toekomst kasstromen tussen ING en ING Direct US? Ook vragen deze leden zich af om wat voor bedragen het gaat? Hoe groot is het gedeelte van de funding fee dat omgezet zal worden in een verhandelbare lening?

Uit figuur 2 uit de brief lijkt het alsof er slechts een ding verandert aan de hele back-up facility, namelijk een extra vergoeding van ING aan de Staat. In ruil hiervoor faciliteert de Staat echter een verhandelbare lening. Wat zijn hiermee de financiële gevolgen voor de Staat van de nieuwe constructie? De brief zegt dat ING een kostenbesparing heeft, hoe zit dit met de kosten voor de Staat?

In de brief wordt aangegeven dat de nieuwe garantie zodanig is vormgegeven dat het neerwaartse risico voor ING vrijwel identiek blijft ten opzichte van de oude situatie. Hoe zit dit met het opwaartse risico? En wat voor gevolgen heeft dat voor de risico's voor de Nederlandse schatkist?

De minister geeft in de brief aan dat de nieuwe constructie een kostenbesparing realiseert voor ING. Bestaat er een risico dat dit wordt aangemerkt als nieuwe staatssteun?

Tenslotte vragen de leden van de PvdA-fractie om een update over de stand van zaken over de verkoop van ING Direct US.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PVV

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de minister van Financiën van 17 juni 2011 aangaande de Illiquid Assets Back-up Facility in relatie tot verkoop van ING Direct US en hebben hierbij nog enkele vragen.

Is overwogen om ING direct US te verkopen inclusief de Alt-A portefeuille en de Illiquid Assets Back-up Facility (IABF) te laten vervallen? Zo nee, waarom niet. Zo ja, waarom is hiertoe niet besloten? Nu wordt immers het betere deel van ING Direct US doorverkocht terwijl de Staat (80%) van de risico's van de Alt-A portefeuille van ING Direct US blijft dragen. Bovendien was de Alt-A portefeuille toch niet voor niets ondergebracht bij ING Direct US. Blijft de kwaliteit van het beheer/management van deze portefeuille gewaarborgd nu dit in handen komt van ING Bank? Beschikt ING Bank over dezelfde expertise en mogelijkheden om de portefeuille te managen als ING Direct US?

Waarom is voor volledige ontkoppeling financiering nodig?

Waarom dient de Staat deze financiering mogelijk te maken? Het moge zo zijn dat dit ING de mogelijkheid geeft een kostenbesparing te realiseren, maar dit is toch geen staatstaak? Sterker nog, is dit geen verkapte staatssteun?

Wat is de stand van zaken rondom de Alt-A portefeuille? Hoe zit het met de samenstelling/kwaliteit van de portefeuille?

Volgens het ING persbericht van 17 juni «zorgt ING voor een contragarantie aan de Nederlandse staat voor 25% van het aandeel van 80% van de Nederlandse staat. Deze garantie dekt de gerealiseerde contante verliezen als deze de 35% overtreffen die wordt geïmpliceerd door de huidige marktwaarde van de portefeuille. Door deze aanpassing neemt het risico voor de Nederlandse staat af.»

Waarom neemt het risico voor de Nederlandse Staat hiermee af? Wat is de huidige marktwaarde van de portefeuille, waar is deze op gebaseerd en hoe impliceert deze contante verliezen van 35%?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de brief. De leden van de CDA-fractie willen in dit schriftelijk overleg enkele punten aan de orde stellen naar aanleiding van deze aanpassing. Deze leden willen bovendien aangeven dat zij het jammer vinden dat de brief niet gedetailleerder ingaat op de financiële consequenties en vrij abstract blijft. Waarom is voor deze opzet gekozen? Wordt de garantie die ING Direct US heeft bij verkoop indirect afgekocht met een verhandelbare lening van de Staat?

In hoeverre is na de verkoop van ING Direct US Capital One mede verantwoordelijk voor een besluit over het moment van verkoop van obligaties? Is daarmee in de toekomst de maximale winst of het minimale verlies voor de Staat nog wel gegarandeerd?

In de brief staat dat de Alt-A portefeuille uit zeven onderdelen bestaat. Ook wordt gesteld dat «het deel van ING direct US het grootste deel van de totale (ca. 85%) van de portefeuille is». Het is onduidelijk wat hiermee bedoeld wordt. Betekent dit dat 85% van de ALT-A portefeuille ook wordt gewijzigd? Om hoeveel geld gaat dit eigenlijk? Kan de minister een gedetailleerd overzicht geven van de precieze financiële consequenties? Hoe zien de toekomstige kasstromen voor de Staat er nu uit?

Er vinden twee veranderingen plaats. Ten eerste blijft de garantie bij ING liggen. De belangrijkste stap in dit verband is dat ING direct US wordt ontkoppeld. Er blijkt voor deze koppeling echter financiering noodzakelijk te zijn door de Staat. Waarom is dit eigenlijk noodzakelijk? En om hoeveel geld gaat dit? Waarom is dit niet aangegeven in het document? Ten tweede wordt opgemerkt dat ING een kostenbesparing kan realiseren ten opzichte van reguliere financiering. Aan wie komt deze kostenbesparing ten goede (de Staat of ING)? Wat zijn de risico's van deze kostenbesparing en wie draagt deze risico's eigenlijk?

Op het punt van de prikkelwerking het volgende. In de brief staat dat ING een prikkel behoudt voor een goed beheer van de portefeuille door de verdeling in de portefeuille van 80-20. Is de (financiële) prikkel voor ING na verkoop van ING Direct US aan Capital One van een gelijk niveau als oorspronkelijk in januari 2009?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de brief over de verkoop van ING Direct US. Zij hebben nog enkele vragen.

De minister merkt op dat de gehele IABF transactie met betrekking tot ING Direct US overgebracht wordt naar ING, waaronder dus de kasstromen uit de portefeuille. Niet duidelijk wordt wat er met de portefeuille zelf gebeurt. Waar komt nu precies het juridisch eigendom en het economisch eigendom te liggen? Blijft de gehele Alt-A portefeuille op de balans van

ING Direct US staan of gaat ook 80% van die portefeuille daadwerkelijk over naar ING? Zo nee, klopt het dan dat de kasstromen uit de portefeuille door ING Direct US/Capital One aan ING betaald worden die deze vervolgens doorsluis naar de Staat?

ING betaalt een bepaald bedrag aan ING Direct US en krijgt daar, zo begrijpen de leden van de SP-fractie, een debiteurenpositie op de Staat voor terug. Hoeveel betaalt ING aan ING Direct US? Valt te stellen dat na de verkoop ING eigenlijk garant staat voor 80% van de Alt-A portefeuille aan ING Direct US? Zo nee, waarom niet?

In het persbericht van ING wordt opgemerkt dat 20% van de Alt-A portefeuille op de balans van ING Direct US blijft. Is getracht de gehele portefeuille mee te laten gaan met ING Direct US? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waarom is dat niet gelukt?

ING Direct US heeft het deel van de hypotheekportefeuille dat daar op de balans blijft staan op het moment van verkoop voor circa 35% afgeschreven. Om wat voor bedrag gaat het hier precies? In hoeverre is dit verdisconteerd in de prijs die ING ontvangt voor ING Direct US? In hoeverre heeft ING dat verlies derhalve genomen?

De afschrijving van 35% impliceert dat de Alt-A portefeuille een marktwaarde van 65% heeft. De marktwaarde van de portefeuille was ten tijde van het aangaan van de originele Illiquid Assets Back-up Facility ook circa 65%, zo bleek tijdens de technische briefing van januari 2009. De marktwaarde heeft zich dus eigenlijk nauwelijks ontwikkeld. Hoe verklaart de minister dit? Hoe verklaart de minister dat de markt na meer dan twee en een half jaar nog steeds 35% verlies verwacht? Hoe realistisch zijn in dat opzicht de meest recente verliescijfers die de minister vorig jaar naar de Kamer heeft gestuurd?

ING zal een extra garantie geven als gevolg van de verkoop van ING Direct US. Als gevolg daarvan komen verliezen vanaf het moment dat de som van de verliezen op kasbasis groter is dan 35,5% van de nominale waarde voor rekening van ING. De leden van de SP-fractie vragen zich af welke nominale waarde de minister hier bedoelt. Is dat de nominale waarde van de portefeuille bij aangaan van de Illiquid Assets Back-up Facility of is dat de nominale waarde van de grootte van de portefeuille op dat moment?

De projecties van de cumulatieve verliezen in de portefeuille lopen op tot \$ 6,6 mld. in de optimistische scenario's tot ruim \$ 9 mld. in het meest ongunstigste scenario, zo staat in de brief van september vorig jaar. Kan de minister deze verliezen uitdrukken in een percentage?

De FED is een onderzoek gestart naar de verkoop van ING Direct US. Kan de minister daar wat verder op ingaan? Wat zijn mogelijke bezwaren die de toezichthouder tegen de verkoop kan hebben?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De leden van de fractie van D66 danken de minister voor de brief, maar vragen waarom er voor deze ingewikkelde constructie is gekozen. Deze leden hebben daarom enkele vragen ter verduidelijking.

De leden van de fractie van D66 vragen waarom ING financiering nodig heeft voor het overzetten van de IABF-transactie van ING Direct US naar ING. Waarom kan dit niet gefinancierd worden uit de verkoop van ING Direct US?

De leden van de fractie van D66 vragen tegen welke prijs de IABF-transactie van ING Direct US wordt gekocht. Met andere woorden, welk bedrag is er nodig voor de financiering?

De Staat zet de funding fee om naar een verhandelbare lening. Waarom wordt er voor deze constructie gekozen en waarom wordt niet simpelweg een deel van de funding fee verlaagd, danwel vooruit betaald?

II Reactie van de minister